

■ Publicacions

Sèrie Farmacèutics Innovadors

La SCHF té una col·laboració fixa a la revista *Circular Farmacèutica*, que edita quadrimestralment el Col·legi de Farmacèutics de Barcelona, des de l'any 2008, consistent en una petita ressenya sobre 2 farmacèutics “innovadors” (amb aportacions destacades en qualsevol camp de la ciència o de les arts), sempre amb el mateix esquema: El personatge, el farmacèutic i la innovació, a més d'una imatge i una referència bibliogràfica.

Els socis o historiadors de la Farmàcia en general poden fer-hi aportacions. Cal enviar les propostes a **Josep Boatella** (boatella@ub.edu) que coordina aquesta col·laboració des de la nostra societat, de la qual podeu veure'n exemples a *Circular Farmacèutica*, que és consultable en obert al web del Col·legi de Barcelona.

www.cofb.org/colegi/publicacions/circular-farmacautica

Les ressenyes de farmacèutics innovadors corresponents al període 2021 han estat publicades a *Circular Farmacèutica* 79 (vol. 1 i vol. 2) i són:

- *Antonio Subirà Marquet (Cadis, 1861- Barcelona, 1929)*, per **J.M. SUBIRÀ**
- *Juan Nacle Herrera (Benamocarra, 1865 – Granada, 1952)*, per **J. BOATELLA**
- *Joan Ramon i Soler (El Vendrell, 1851 – 1900)* per **J. BOATELLA**
- *María del Carmen Matallana Ventura (Palència, 1915–Madrid, 2018)* per **I. SUAY-MATALLANA**

Sèrie E-Col·laboracions

La SCHF ha obert un nou espai de publicació i comunicació vinculat a l'espai web de l'entitat. Es tracta d'una publicació en línia, en format de blog, que duu per títol **E- Col·laboracions** i que és oberta a la publicació d'articles d'opinió, comentaris, o informacions de diversa índole, tant dels socis com d'altres persones interessades en la Història de la Farmàcia.

Els articles científics seguiran tenint cabuda en la línia de publicacions ja establerta (la *Revista de la Societat Catalana d'Història de la Farmàcia*) però **E-Col·laboracions** permetrà una edició més ràpida i dinàmica, que es regirà per les normes de publicació que trobareu al web de la societat (www.schf.cat).

Els primers dos articles publicats en aquesta sèrie són:

CARRERAS COMA, M. (2019) – “Comentaris al respecte de ‘Homo Deus’ de Yuval Noah Harari”. *E-Col·laboracions núm. 1*. Blog de la Societat Catalana d'Història de la Farmàcia [en línia]. Disponible a <https://schf.cat/comentaris-al-respecte-de-homo-deus-de-yuval-noah-harari>.

SABATÉ, F. (2021) – “Recensió de : Els vegetals a Mallorca. Segons el manuscrit del farmacèutic cartoixà Fra M. Cortés (1820)”, de Jaume Mercant. *E-Col·laboracions núm. 2*. Blog de la Societat Catalana d'Història de la Farmàcia [en línia]. Disponible a <https://schf.cat/num-2-recensio-de-els-vegetals-a-mallorca-de-jaume-mercant-per-ferran-sabate/>

FARMACÈUTICS INNOVADORS

Una col·laboració de

SCHF

SOCIETAT CATALANA D'HISTÒRIA DE LA FARMÀCIA

Ramon i Soler, Joan

(El Vendrell 1851 – 1900)

El personatge

Fill d'una família vendrellenca, el seu pare era sastre. De jove net es traslladà a Barcelona per continuar els estudis i s'introduí en el món de la farmàcia. Casà amb Paula Vives (1893) i poc després (1896) van tenir una filla. No va gaudir de molta salut i morí d'un atac de feridura. Va exercir la Farmàcia amb molta intensitat, però també de periodista i de poeta. Es tracta d'un farmacèutic poc conegut però molt destacat en l'àmbit de les lletres catalanes i un gran impulsor de la Renaixença ("...A haver donat a la publicitat lo que havia escrit en vida, á bon segur que el seu nom seria conegudíssim á Catalunya...")

El farmacèutic

El 1873 obté el títol de farmacèutic després de treballar vuit anys en diferents oficines fent pràctiques. En acabar aquest període regenta una farmàcia a Torredembarra i un any més tard es converteix en soci d'un farmacèutic del Vendrell. En morir aquest, compra la seva part a la vídua. Com a farmacèutic fou respectat i desenvolupà la seva activitat amb competència.

La innovació

Sens dubte, cal destacar la figura de Ramon pel vessant literari i com a membre representatiu de la Renaixença catalana. El 1880 fou nomenat professor de retòrica i poètica a l'escola de "Segona ensenyança" del Vendrell. Va establir una forta amistat amb Àngel Guimerà i Jorge, amb el qual mantingué una intensa relació epistolar, i també amb Josep Aixelà, entre altres. Només té dos llibres publicats, *Penediment* (1886) i *Quadres del natural* (1888). Algunes poesies seves també foren publicades en diferents revistes i va col·laborar com a corresponent de diferents periòdics (*Lo Vendrellenç*, *La Renaixença*, *Lo Català*), però la gran majoria de la seva obra va quedar inèdita i roman en llibretes conservades a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès (...des de el fons de la seva ànima, era un poeta que transformava en poesia tot el que vivia...). Fou membre fundador del Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera i militant de la Unió catalanista.

Per saber-ne més.

Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP)

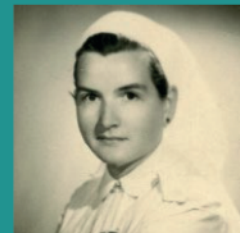
J. Boatella, farmacèutic.
Professor jubilat de la UB

María del Carmen Matallana Ventura

(Palència, 1915 - Madrid, 2018)

El personatge

María del Carmen Matallana Ventura, va néixer en una família relacionada amb els estudis agrònomicos i va estar vinculada a la farmàcia tant per la seua titulació com pel seu matrimoni amb el bromatòleg badaloní Román Casares López (1908-1990).

La farmacèutica

Després de finalitzar els seus estudis de batxillerat (1933), va ingressar en la Facultat de Farmàcia de Madrid. Durant la guerra civil va tornar amb la seua família a Palència, on va aprovar unes oposicions per a auxiliars de mecanografia i va seguir un curs d'iniciació a la puericultura organitzat per la Inspecció Provincial de Sanitat del bàndol sublevat. Just després de la finalització de la guerra, va terminar els seus estudis de farmàcia (1939-1940), i es va registrar al Col·legi de Farmacèutics de Guipúscoa en 1964.

La innovació

Carmen Matallana mai es va dedicar professionalment a la farmàcia i tampoc pot ser considerada una pionera atès que en la dècada de 1930 ja no era infreqüent trobar dones a les aules universitàries. Sí que és significatiu, però, que fora, molt possiblement, una de les persones que ha viscut com a titulada en farmàcia per més anys, ja que van transcórrer quasi huitanta anys entre la seua llicenciatura i el seu traspàs. Va exercir com a dama infermera de la Creu Roja i per les seues col·laboracions va obtenir la medalla d'or de l'Assemblea Suprema de la Creu Roja Espanyola. No obstant això, el seu matrimoni amb Román Casares, catedràtic de la Facultat de Farmàcia de Madrid i director de l'Escola de Bromatologia, li va permetre relacionar-se amb els acadèmics de farmàcia de diferents països. Com han mostrat diferents treballs d'història de la ciència, en les parelles científiques la col·laboració femenina podia tindre un paper clau en la consolidació de la trajectòria dels investigadors, a pesar que sovint hagen quedat ocultes. En aquest cas, el matrimoni no va tindre fills i tots dos van participar en nombrosos actes organitzats per universitats i acadèmies diverses. També va col·laborar en la realització de llargs viatges de caràcter científic i visites acadèmiques a Suïssa i Amèrica Llatina en les dècades de 1950 i 1960. A més d'acompanyar-li i assistir-li en l'organització d'aquests actes, també el va ajudar en l'organització i transcripció de nombrosos treballs que Casares va publicar al llarg de la seua carrera. Com a testimoni d'aquestes contribucions i ajuda, Casares va incloure la següent dedicatòria al seu conegut tractat *Química de Alimentos* (Saeta, 1942): "A la meua dona, col·laboradora en la llar de la meua labor científica".

Per saber-ne més.

Suay-Matallana, I. (2014). La colaboración científica y los espacios de la química: un estudio de caso español en la primera mitad del siglo XX. *Revista Española de Documentación Científica*, 2014, [acces 03 d'abril de 2019]. Disponible a: <http://dx.doi.org/10.3989/redc.2014.4.1163>

I. Suay-Matallana, Instituto Interuniversitario López Piñero-Universidad Miguel Hernández